

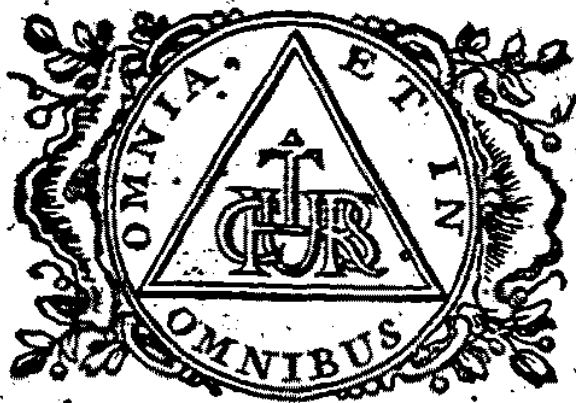
APICIUS,

SIVE,

LIBER DE RE COQUINARIA,
COMPOSITUS EX VARIIS TESTIMONIIS
SCRIPTORUM LATINORUM,

QUAE SELEGIT ET CONJUNXIT

GREGORIUS MAJANSIUS,
Generosus Valentinus, & Duodecemvir
Sclitibus-judicandis in Regia Doma
& Urbe.

VALENTIAE EDETANORUM:

Apud FRANCISCUM BURGUETE,
ANNO MDCCLXVIII.

APICIUS,

3

SIVE, LIBER DE RE COQUINARIA.

PLAUTUS *in Asinaria*, *Aëtü 1. Scena 3. vers.*
26. loquens de pisce.

Nequam est, nisi recens.
Is habet succum, is suavitatem: eum quovis pacto condias;
Vel patinarium, vel assum.

PLAUTUS *in Aulularia*, *Aëtü 2. Scena 9. vers. 1.*

DRomo, desquama pisces: tu Machaerio,
Congrum, muraenam exdorsua, quantum potes:
Atque omnia, dum absum hinc, exossata fac sient.

PLAUTUS *in Milite Glorioso*, *Aëtü 3. Scena 1. vers. 163.*

SEd iidem homines nunquam dicunt, quamquam appositum est ampliter,
Jube illud demi: tolle hanc patinam: remove pernam: nihil moror.
Aufer illam offam penitam: probus hic conger frigidus:
Remove, abi, aufer, neminem eorum haec asseverare audias: A 2 Sed

4
Sed procellunt se , & procumbunt dimidiati, dum
appetunt.

PLAUTUS in *Pseudolo* , *Aëtü 1. Scena 2.*
vers. 32.

NAm mihi hodie natalis dies est , decet eum
omnes vos concelebrare.
Pernam , callum , glandium , fumen , facito in
aqua jaceant : satin' audis ?
Magnifice volo enim summos viros accipere , ut
mihi rem esse reantur.
Intro abite , atque haec cito celebrate , ne mora
quae sit , cocus cum veniat,
Mihi : ego eo in macellum , ut piscium quicquid
est pretio praestinem.

PLAUTUS in *Pseudolo* , *Aëtü 3. Scena 2.*

Interlocutores : BALLIO , COCUS.

Forum coquinum qui vocant , stulte vocant,
Nam non coquinum est , verum furinum est
forum:
Nam si ego juratus pejorem hominem quaererem,
Coquum non potui , quàm hunc quem duco,
ducere,
Multiloquum , gloriosum , insulsum , inutilem:
Quin ob eam rem Orcus recipere hunc ad se
noluit,

Ut

5
Ut esset hîc , qui mortuis coenam coquat.
Nam hic solus illis coquere , quod placeat , potest.
Co. Si me arbitrabare isto pacto , ut praedicas,
Cur conducebas ? *Ba.* Inopiâ : alius non erat.
Sed cur sedebas in foro , si eras coquus
Tu solus praeter alios ? *Co.* Ego dicam tibi:
Hominum avaritiâ ego sum factus improbior co-
quus,
Non meopte ingenio. *Ba.* Qua istuc ratione ? *Co.*
Eloquar:
Quia enim cum extemplo veniunt conductum
coquom,
Nemo illum quaerit qui optumus , & carissimu'st:
Illum conducunt potius , qui vilissimu'st.
Hoc ego fui hodie solus obsessor fori.
Illi drachmis issent miseri : me nemo potest
Minoris quisquam nummo ut surgam , subigere.
Non ego item coenam condio , ut alii coqui,
Qui mihi condita parata in patinis proferunt,
Boves qui convivas faciunt , herbasque oggerunt,
Eas herbas herbis aliis porro condiunt,
Indunt coriandrum , feniculum , allium , atrum-
olus:
Apponunt rumicem , brassicam , betam , blitum,
Eo laserpicii libram pondo diluunt:
Teritur sinapis scelerata cum illis : qui terunt,
Priusquam triverunt , oculi ut exstillent , facit.
Ei homines coenas sibi coquint , cum condiunt,
Non condimentis condiunt , sed strigibus.
Vivis convivis intestina quae exedint.

Hoc

Hoc hîc quidem homines tam brevem vitam colunt.

Cum hæc herbas hujusmodi in suum alvom congerunt,

Formidolosas dictu, non esu modo:

Quas herbas pecudes non edunt, homines edunt.

Ba. Quid tu? divinis condimentis utere,

Qui prorogare vitam possis hominibus,

Qui ea culpes condimenta? *Co.* Audacter dicito:

Nam vel ducenos annos poterunt vivere,

Meas qui esitabunt escas, quas condivero.

Nam ego cicilendrum quando in patinas indidi,

Aut sipolindrum, aut macidem, aut sancaptidem,

Eae ipsae sese patinae fervefaciunt ilico.

Haec ad Neptuni pecudes condimenta sunt:

Terrestres pecudes ciminandro condio,

Aut happalopside, aut cataractria. *Ba.* At te Jupiter

Diique omnes perdant, cum condimentis tuis,

Cumque tuis omnibus mendaciis,

Co. Sine sis loqui me. *Ba.* Loquere, atque i in malam crucem.

Co. Ubi omnes patinae fervent, omnîs aperio,

Is odos demissis pedibus in coelum volat:

Eum in odorem coenat Jupiter cotidie.

Ba. Odor demissis pedibus? *Co.* Peccavi insciens.

Ba. Quid est? *Co.* Quia enim demissis manibus volui dicere.

Ba. Si nusquam is coctum, quidnam coenat Jupiter?

Co.

Co. It incoenatus cubitum. *Ba.* I in malam crucem.

Istaccine causâ tibi hodie nummum dabo?

Co. Fateor equidem esse me coquom carissimum:

Verum pro pretio facio, ut opera appareat

Mea, quo conductus veni. *Ba.* Ad furandum quidem.

Co. An invenire postulas quemquam coquom,

Nisi milvinis aut aquilinis unguis?

Ba. An tu coquatum te ire quoquam postulas,

Quin ibi constrictis unguis coenam coquas?

Nunc adeo tu qui meus es, jam edico tibi,

Uti nostra properes amoliri omnia:

Tum ut hujus oculos in oculis habeas tuis:

Quoquo hic spectabit, eo tu spectato simul:

Si quo hic gradietur, pariter progredimur.

Manum si protellet, pariter proferto manum.

Suum si quid sumet, id tu finito sumere:

Si nostrum sumet, tu teneto altrinsecus.

Si iste ibit, ito; stabit, astato simul.

Si conquiniscet istic, * simul.

Item his discipulis privos custodes dabo.

Co. Habe modo bonum animum. *Ba.* Quaeso, quî possim, doce,

Animum *bonum* habere, qui te ad me adducam domum?

Co. Quia sorbitione faciam ego te hodie meâ,

Item ut Medea Peliam concoxit senem:

Quem medicamento, & suis venenis dicitur

Fecisse rursus ex sene adolescentulum:

Item ego te faciam. *Ba.* Eho, an tu etiam veneficus?

Co.

Co. Immo edepol vero hominum servator magis.
Ba. Hem mane, quanti illuc unum me coquinare perdoces?

Co. Quid? Ba. Ut te servem, ne quid surripias mihi.

Co. Si credis, nummo; si non, ne mina quidem. Sed utrum amicis hodie, an inimicis tuis

Daturus coenam? Ba. Pol ego amicis, scilicet.

Co. Quin tu illos inimicos potius, quàm amicos vocas:

Nam ego ita convivis coenam conditam dabo

Hodie, atque ita suavitate condiam,

Ut quisque quicque conditum gustaverit,

Ipsos sibi faciam ut digitos praerodat suos.

Ba. Quaeso hercle priusquam quicquam convivis dabis,

Gustato tute prius, & discipulis dato,

Ut praerodatis vestras furtificas manus.

Co. Fortasse haec tu nunc mihi non credas quae loquor.

Ba. Molestus ne sis, nimium jam tinnis, non places.

Hem, illuc ego habito, intro huc abi, & coenam coque

Propere. Co. Quin is accubitus, & convivas cedo. Corruptur jam coena.

PLAUTUS in *Perfa*, *Aët*u 1. *Scena* 3. *vers.* 30.

MEmini: ut muraena, & conger ne calefierent. Nam nimio melius oppectuntur frigida.

PLAU-

PLAUTUS in *Sticho*, *Aët*u 2. *Scena* 2. *vers.* 34-

Alii lingua caedite,

Alii pisces depurgate, quos piscator attulit;
Pernam, & glandium dejicite.

TERENTIUS in *Adelphis*, *Aët*u 3. *Scena* 3. *vers.* 22.

Pisces caeteros purga, Dromo:

Congrum istum maximum in aqua finito ludere

Paulisper: ubi ego venero, exossabitur;

Prius nolo. Haecine flagitia? Mihi quidem non placent:

Et clamo saepe. Salsamenta haec, Stephanio,
Fac macerentur pulchre.

TERENTIUS in *Adelphis*, *Aët*u 3. *Scena* 3: *vers.* 66.

Pisces ex sententia

Nactus sum: hi mihi ne corrumpantur, cautio est.

VARRO de *Re Rustica*, *Lib.* 1. *Cap.* 13.

IN primis culina videnda, ut sit ad-
mora, quod ibi hieme antelucanis
temporibus aliquot res conficiuntur, ci-
bus paratur, ac capitur.

TI-

Luxuriae enim peregrinae origo ab exercitu Asiatico inuenta in Urbem est: ii primum lectos aeratos, vestem stragulam pretiosam, plagulas, & alia textilia, &, quae tum magnificae supellectilis habebantur, monopodia, & abacos Romam advexerunt. Tunc psaltria sambuciftriacque & convivalia ludionum oblectamenta addita epulis: epulae quoque ipsae & cura & sumtu majore apparari coepta. Tum coquus, vilissimum antiquis mancipium & aestimatione & usu, in pretio esse; &, quod ministerium fuerat, ars haberi coepta: vix tamen illa, quae tum conspiciebantur, semina erant futurae luxuriae.

LUCIUS JUNIUS MODERATUS COLUMELLA
de Re Rustica, Lib. I. Cap. 6.

AT in rustica parte, magna & alta, culina ponetur, ut & contignatio careat incendii periculo, & in ea commode familiares omni tempore anni morari queant.

Co.

AT tamen iisdem temporibus, quibus hanc memorabat Varro luxuriam, maxime laudabatur severitas Catonis, qui nihilo minus & ipse tutor Luculli grandi aere sestertiū millium quadringentorum piscinas pupilli sui venditabat. Jam enim celebres erant deliciae popinales; cum ab mari deferrentur vivaria, quorum studiosissimi, velut ante devictarum gentium Numantinus & Isauricus, ita Sergius Orata, & Licinius Muraena captorum piscium laetabantur vocabulis.

TITUS PETRONIUS ARBITER *in Satyrico,*
Cap. 31.

JAM omnes discubuerant praeter ipsum Trimalcionem, cui locus novo more primus servabatur. Caeterum in promulsidari asellus erat Corinthius cum bisaccio positus, qui habebat olivas in altera parte albas, in altera nigras. Tegebant asellum duae lances, in quarum marginibus nomen Trimalcionis inscriptum erat,

erat, & argenti pondus. Ponticuli etiam ferruginati sustinebant glires melle & papavere sparfos, fuerunt & tomacula supra craticulam ferventia argenteam posita: infra craticulam, Syriaca pruna cum granis punici mali.

Idem PETRONIUS in Cataleptis.

A Les Phasiacis petita Colchis,
Atque Afrae volucres placent palato;
Quod non sunt faciles: at albus anser,
Et pictis anas enovata pennis,
Plebejum sapit. Ultimis ab oris
Adtractus Scarus est, & Afra Syrtis
Quidquid naufragio dedit, probamus.
Mullus jam gravis est. Amica vincit
Uxorem. Rosa Cinnamum veretur.
Quidquid quaeritur, optimum videtur.

*LUCIUS ANNAEUS SENECA de Consolatione
ad Helviam, Cap. 10.*

Scilicet minus beate vivebat Dictator noster, qui Samnitum Legatos audit, cum vilissimum cibum in foco ipse manu sua versaret, illa, qua jam saepe hostem percusserat, laureamque in Capitolini Iovis

vis gremio reposuerat, quam Apicius nostra memoria vixit! qui in ea urbe, ex qua aliquando philosophi, velut corruptores juventutis, abire jussi sunt, scientiam popinae professus, disciplina sua saeculum infecit; cujus exitum nosse, operae pretium est. Cum sestertium millies in culinam congelisset, cum tot congiaria Principum & ingens Capitolii vectigal singulis comestationibus exorpsisset; aere alieno oppressus, rationes suas tunc primum coactus inspexit: superfuturum sibi sestertiū centies computavit: & velut in ultima fame victurus, si in sestertiū centies vixisset, veneno vitam finivit. Quanta luxuria erat, cui sestertiū centies egestas fuit? I nunc, & puta pecuniae modum ad rem pertinere, non animi.

*L. SENECA, Lib. III. Naturalium Quaest.
Cap. 18.*

Mirabamur tantum in illis esse fastidium, ut nollent attingere, nisi eodem die captum piscem: qui, ut ajunt, saperet ipsum mare. Ideo cursu advehebatur, ideo gerulis cum anhelitu & clamore

more properantibus dabatur via. Quò pervenere deliciae? Is pro putrido jam piscis affertur, qui non hodie eductus, hodie occisus est. Nescio de re magna tibi credere. Ipse oportet mihi credam: huc afferatur, coram me animam agat. Ad hunc factum pervenit venter delicorum, ut gustare non possint piscem, nisi quem in ipso convivio natantem, palpirantemque viderint. Quantum ad sollertiam luxuriae pereuntis accedit, tanto subtilius quotidie & elegantius aliquid excogitat furor, usitata contemnens. Illa audiebamus: Nihil esse melius saxatili mullo. At nunc audimus: Nihil est moriente formosius. Da mihi in manus vas vitreum, in quo exsultet, in quo trepidet. Ubi multum diuque laudatus est, ex illo perlucido vivario extrahitur: tunc ut quisque peritior est, monstrat. Vide quomodo exarserit rubor, omni acrior minio: vide quas per latera venas agat: ecce sanguineum putes ventrem: quam lucidum quiddam caeruleumque sub ipso tempore effulsit! jam porrigitur & pallet, & in unum colorem componitur.

PLINIUS *Naturalis Historiae Lib. IX. Cap. 17.*

MULLUM expirantem versicolori quadam & numerosa varietate spectari, proceres gulae narrant, rubentium squamarum multiplici mutatione pallescentem, utique si vitro spectetur inclusus. M. Apicius ad omne luxûs ingenium mirus, in sociorum garo (nam ea quoque res cognomen invenit) necari eos praecellens putavit, atque e jecore eorum alecem excogitare provocavit. Id enim est facilius dixisse, quam quis vicerit. Asinius Celer e Consularibus, hoc pisce prodigus, Cajo Principe unum mercatus octo millibus nummum: quae reputatio aufert transversum animum ad contemplationem eorum, qui in conquestione luxûs coquos emi singulos plures quam equos, quiritabant. At nunc coci triumphorum pretiis parantur, & coquorum pisces. Nullusque prope jam mortalis aestimatur plures, quam qui peritissime censum domini mergit.

MARTIALIS, *Lib. XIII. Epigrammate 52.*

TOta quidem ponatur anas : sed pectore tantum,
Et cervice sapit : caetera redde coco.

Idem MARTIALIS , Epigrammate 53.

DUm pinguis mihi turtur erit, lactuca valebis,
Et cochleas tibi habe, perdere nolo famem.

Idem MARTIALIS , Epigrammate 92.

INter aves turdus , si quis me iudice certet,
Inter quadrupedes mattea prima lepus.

MARTIALIS *Lib. XIV. Epigrammate 220.*

Non satis est ars sola coco , fervire palato,
Namque cocus domini debet habere gulam.

AULUS GELLIUS *Noctium Atticar. Lib. VII.
Cap. 16.*

Varro in Satyra, quam *περι εδεσμάτων*
inscriptit , lepidè admodum & scitè
factis versibus coenarum ciborumque ex-
qui-

quisitas delicias comprehendit , nam ple-
raque id genus , quae helluones isti terra
& mari conquirunt, exposuit , inclusitque
in numeros senarios , & ipsos quidem ver-
sus , cui otium erit , in libro , quo dixi,
positos legat. Genera autem nominaque
edulium & domicilia ciborum omnibus
aliis praestantia , quae profunda inglu-
vies vestigavit , quae Varro opprobans
executus est , haec sunt ferme , quan-
tum nobis memoriae est.

Pavus e Samo , Phrygia attagena,
Grues Melicae , hoedus ex Ambracia,
Pelamis Chalcedonia , muraena Tartessia.
Aselli Pessinuntii , ostrea Tarentina,
Pectunculus Chius , elops Rhodius,
Scari Cilices , nuces Thasiae,
Palma Aegyptia , glans Hiberica.

Hanc autem peragrantis gulae & in
succos insuetos inquirentis industriam at-
que has undiqueorsum indagines cupe-
diarum majore detestatione dignas cense-
bimus , si versus Euripidi recordemur,
quibus utebatur saepissime Chrysippus
philosophus , tanquam edendi irrationes
quasdam repertas esse , non per usum vi-

tae necessarium , sed per luxum animi parata atque facilia fastidientis , per improbam satietatis lasciviam.

MARCI GRUNNII COROCOTTAE
TESTAMENTUM.

M. Grunnius Corocotta Porcellus Testamentum feci. Quod quoniam
 ,, mea manu scribere non potui, scribendum
 ,, dum dictavi. Magirus Cocus dixit: Veni
 ,, ni huc everfor domi, soliverfor, fugitive
 ,, Porcelle. Ego hodie tibi vitam adimo.
 ,, Corocotta Porcellus dixit: Si qua feci,
 ,, si qua peccavi, si qua vascula pedibus
 ,, meis confregi, rogo, domine Coce, veniam
 ,, peto, roganti concede. Magirus Cocus
 ,, dixit: Transi, puer, adfer mihi de culina
 ,, cultrum, ut hunc Porcellum faciam
 ,, eruentum. Porcellus comprehenditur a
 ,, famulis, ductus sub die xvi. Kalendas
 ,, Lucerninas, ubi abundantant cymae,
 ,, Clibanato & Piperato Consulibus, & ut
 ,, vidit se moriturum esse, horae spatium
 ,, petiit, Cocum rogavit, ut testamentum
 ,, facere posset. Inclamavit ad

,, se

,, se suos parentes, ut de cibariis suis aliquid
 ,, dimitteret iis: qui ait: Patri meo Verrino
 ,, Lardino do lego dari glandis modios xxx.
 ,, & matri meae Veturinae Scrofae do lego
 ,, dari Laconicae filiginis modios xl. & forori
 ,, meae Querinae, in cuius votum interesse
 ,, non potui, do lego dari hordei modios
 ,, triginta, & de meis visceribus, dabo
 ,, donabo futoribus fetas, rixatoribus
 ,, capitinas, surdis auriculas, caudicis
 ,, & verbosis linguam, bubulariis intestina,
 ,, Isiciariis femora, mulieribus lumbulos,
 ,, pueris vesicam, puellis caudam, cinaedis
 ,, musculos, cursoribus & venatoribus talos,
 ,, latronibus ungulas, & nec nominando
 ,, Coco do lego, & dimitto popam & pistillum,
 ,, quae mecum detuleram a querceto usque
 ,, ad haram, liget sibi collum de reste. Volo
 ,, mihi fieri monumentum ex literis aureis
 ,, scriptum. M. Grunnius Corocotta Porcellus
 ,, vixit annos cmic. quod si semis vixisset,
 ,, mille annos impleisset. Optimi amatores
 ,, mei vel consimiles vitae, rogo vos, ut
 ,, corpori meo bene faciatis, bene condiatis,
 ,, de bonis condi-

,, men-

„ mentis nucleī , piperis & mellis , ut
 „ nomen meum in sempiternum nomine-
 „ tur. Mei domini & consobrini mei, quī
 „ huic meo testamento interfuistis, jubete
 „ signari.

Lucanicus signavit.	Celsinus sign.
Nuptialicus sign..	Offellicus sign.
Lardio sign.	Cymatus sign.
Tergillus sign.	

L I C E N C I A .

He leído este Libro , compuesto por el
 Señor D. Gregorio Mayàns , intitulado:
Apicius , sive , Liber de Re Coquinaria , con
 los lugares de los Autores Originales a
 que se remite ; i en atencion a que por
 la Carta Acordada de veinte i quatro de
 Marzo de este presente año , le concede
 el Consejo la Licencia necesaria para im-
 primir varios Libros suyos , pareciendo-
 me a mì que es digno de la luz pública;
 puede dicho Señor D. Gregorio darle a
 la Prensa , pues no se halla en èl cosa al-
 guna contra las Regalías , i Pragmaticas
 de S.M. Valencia, i Julio cinco de 1768.

D. Francisco Perez Mesa.